

DEȘTEPTAREA

Foaie națională independentă.

Apare odată pe săptămână.

Abonamente:

Pe un an 6 cor. Dusă acasă sau cu poșta 8 coroane.
Pentru străinătate 15 franci. Numeri singuratici 10 bani.

Redacțiunea și Administrațiunea:
TIPOGRAFIA CIURCJ & COMP., BRAȘOV.
Strada Hirscher Nr. 11.

Insertiuni se primesc cu prețurile cele mai reduse după
invoială. Prețul normal 5 bani 1 cm. pătrat. Manuscrise
nu se înapoiază.

Reforma administrativă.

Braşov 3 Iulie v. 1914.

Deși suntem în toiul verii, când de obicei lumea este în vacanță, parlamentul nostru este în plină activitate. Stările dezolate din ziua de azi și mai ales neorânduilele urmate din hărțuiala de peste zece ani a guvernelor noastre cu cele austriace în jurul reformelor militare, băncii naționale independente și pactului economic, au făcut să stagneze orice alcătuirii salutare în administrațiunea statului, răsturnările în urma războiului balcanic și atentatul odios, care a stins viața moștenitorului nostru și a soției sale iubitoare, au adus cu sine și au impus o îngrijire deosebită, pentru ca să nu fim surprinși nepregătiți de eventualele întâmplări, care ar putea surveni. Astfel se explică ușor, pentru ce nici deputații noștri nici membrii casei magnaților nu se pot încă bucura de vacanța binefăcătoare a verii, căci guvernul conștiu de datoria să trebuie să suplinească tot ce s'a neglijat timp atât de îndelungat.

S'au și alcătuit în timp relativ scurt o mulțime de reforme și inovațiuni, între cari mai ales reforma electorală este cea mai de seamă. Mână în mână cu ea trebuie să meargă însă reforma administrațiunii cu statificarea comitatelor.

Parlamentul tocmai în aceste momente discută două mici proiecte de legi despre competențe, apoi despre darea de spirt și la urmă va începe lucrarea cea mare și epocală *statificarea administrațiunii comitatelor*. Opozițiunea, care în tot timpul n'a făcut altceva decât niște demonstrațiuni neserioase, ca să opăciască munca parlamentară, a început un fel de obstrucțiuni la cele două mici proiecte de legi despre competențe și darea de spirt, crezând poate să obosească majoritatea și să amâne votarea reformei admi-

nistrative până pe toamnă. Se înșală însă amar, căci după toate semnele reforma se va face în timpul verii și apoi camerele vor lua o vacanță mai lungă. Și nici nu s'ar putea altfel, când alte lucrări importante și unele chiar neprevăzute bat cu înțepire la ușă.

Spre marea noastră neplăcere trebuie să constatăm, că noi Românii în administrațiunea comitatelor avem foarte puțină parte, deși mulțime de comitate o formează populațiune aproape curat românească. Nici chiar funcționari inferiori n'avem nicăiri în număr mare, necum în număr proporțional cu importanța noastră numerică.

De funcționari superiori nici nu mai vorbim. Astfel urmarea naturală este, că reforma administrativă pentru noi Românii devine tot atât de puțin atingătoare, ca și cum a fost administrațiunea de până acuma.

Sașii, o mână de oameni, au avut până acuma o pozițiune cu mult mai fericită, căci posed un număr frumos de orașe și unele comitate puternice au administrațiunea săsească, pentru care statificarea nu poate fi indiferentă, și cu toate acestea în ultima întrunire a comitetului lor central ei au hotărât să nu opună nici o rezistență statificării și au dat expresiune speranței, că prin vigilența deputaților lor nu vor fi alterate drepturi autonome ale națiunii săsești.

Ce ne rămâne nouă de făcut în asemenea stări de lucruri? Simplul rol de spectatori.

Căci a lua pozițiune contrară reformei administrațiunii, ar însemna a-și da mâna cu opozițiunea, care toate le face pentru putere și pentru a răsturna guvernul, iar păpara domniei ei am gustat-o mai ales prin legile apponyane, care în veci nu vor lăsa să ni se vindece rănile, ce ni le-a cauzat.

Noul sistem de reformă ad-

ministrativă va mai avea marele avantaj de a suprima nepotismul de azi din administrațiune și a sana multe rele urmate din sistemul electoral de până acuma. Iar noi avem nădejdea, că odată și odată relațiunile dintre Români și Maghiari tot vor ajunge la situația normală și vom putea beneficia și noi de toate instituțiunile statului în măsură dreaptă și proporțională cu importanța noastră numerică și cu gradul de calificățiune, la care ne vom fi putut avânta. Căci să avem ertare, dară câmpul strâmt de ocupațiune, care ni l-am impus noi înșine, numărul disparent de cariere, în care ne putem aplica, nu ne lasă să o mai putem duce așa, fără a risca să ne răpădim prin expatrieri ori proletarizare. Ar însemna o politică de sinucidere națională a mai continua politica de izolare de până acuma și de hărțuire infructuoasă cu toți și cu toate. În împrejurări normale, statul, în propriul său interes, nu poate avea protejat decât pe funcționarul cinstit și sărguincios, ori de ce limbă și lege ar fi el, iar noi Românii nici când n'am avut reputățiune slabă în privința cinstei și sărguinții.

Din aceste motive reforma administrativă pentru noi numai salutară poate fi.

Viitorul împărat : Carol Franz Ferdinand.

Cele două gloanțe fatale de revolver au scurtaț mai mult, decât se credea, drumul actualului moștenitor spre înălțimile tronului habsburgic. Moștenitoriul presumpțiv, — și încă cât de presumpțiv, — de ieri, se așteaptă din clipă în clipă să prindă în mâni frânilor atât de încălcate ale monarhiei pronunțat poliglotă.

Smuls bruscat prin îngrozitoarea tragedie dela Serajevo din viața strâns familiară și militărească, arhiducele moștenitor, Carol Francisc Iosif apare pe orizontul politic al monarhiei ca unul, către care se îndreaptă toate privirile și, multe și diferite nădejdi.

Problema de-a împărăși cu succese progresive e pentru actualul moștenitor

cu mult mai grea, decât pentru cel care a fost. Catastrofa dela Mayerling l'a pregătit din vreme pe Frantz Ferdinand d'Este pentru misiunea grea de-a domni. Unde mai punem, că la 1889, când mărețea mlădiță împărătească, prințul de Coroană Rudolf a încetat așa de brusc de a mai trăi, bunul nostru împărat era încă în deplină putere a vârstei. Sistematic și fără grija mai potențată a zilei de mâine moștenitoriul care a fost, Frantz Ferdinand d'Este a avut posibilitatea să cunoască bine lumea politică și să fie cunoscut de-a-juns sub nimbul perspectivei, căreia li era destinat. Ne aducem bine aminte, că cu toată circumspecțiunea prevenitoare, de care a dat dovadă moștenitoriul care s'a dus, i-au trebuit — totuș două decenii de muncă pentru ca să poată ajunge la prețința sinceră a unor capi încoronați, cu cuvântul greu, de talia unui Wilhelm al Germaniei Victor Emanuil al Italiei, Carol al României etc. etc.

Ceeace ar fi să ne mângăie însă în aceste zile de grea încercare pentru patrie și tron sunt clipele petrecute de noul moștenitor în presimțimă augustului Său unchiu, care și-a avut și El o bună parte din educațiunea presumpțivului urmaș în scaunul împărăției.

Ajutat de bunătatea proverbială de inimă a prințesei de neam latin Zitta de Parma, călăuzit de vechea energie înțeleaptă habsburgică și mai presus de toate pătruns de duhul înfrigorat al vremurilor și al împrejurărilor, suntem siguri, că noul moștenitor de tron va ști să se subtragă tuturor influințelor nefaste, cari în egoizmul lor naiv ar ținti presiuni de cumpănă în direcții unilaterale...

Arhiducele Carol Francisc Iosif s'a născut în 17 August 1887 în castelul din Persenbeug Fiu al arhiducelui Otto și al arhiducesei Maria Iosefa, în creșterea actualului moștenitor de tron s'a pus după obiceiul Habsburgilor mai mult pond pe educațiunea militărească. N'a rămas însă îndărăpt nici cu pregătirea științifică-culturală. Din contră a studiat la un liceu public din Viena, după absolvirea căruia în toată regula, a intrat în armată înrolându-se în batalionul de vânători, care staționa în Bilin în Boemia. De-aici a fost transpus la cavalerie și avansat la gradul de locotenent în regimentul de dragoni «Prințul de Lotaringia», staționat în Brandeis pe Elba. După ce a stat mai mult timp aci, a trecut la intanterie cu gradul de maior.

Timpul cât a stat în Bohemia în apropiere de Praga l-a întrebuințat ascultând pe cei mai renumiți profesori germani și chei din capitala Bohemiei.

Rămăs orfan de mic, arhiducele Carol Francisc Iosif a fost pus la dorința espresă a Maj. Sale Împăratului — sub scutul și îngrijirea directă a unchiului său, fostul moștenitor Francisc Ferdinand d'Este.

AGA-GOMMÉ:

Fiind fiecare foiță cu margine gomată, fumătorul își poate pregăti zilnic țigarele trebuincioase. Cărticica de 80 foi costă 4 bani.

În 21 Octombrie 1911 și-a serbat actualul moștenitor cununia cu frumoasa Zitta princesă de Parma-Bourbon (născută la 9 Mai 1892 la Pianore). La ospățul de nuntă serbat cu mare pompă în castelul Schwarzenau din Wiener-Neustadt, a participat Majestatea Sa Împăratul, fostul moștenitor de tron împreună cu toți membrii familiei domnitoare. Maj. Sa Împăratul li-a făcut dar nouilor căsătorii cu prilejul nunții termecătorul castel Hetzendorf.

Din căsătoria aceasta s'au născut: arhiducele Francisc Otto (20 Nov. 1912 în Reichenau și archiducesa Adelaida (3 Ianuarie 1914 în castelul Hetzendorf).

De prezent actualul moștenitor e locotenent-colonel în regimentul de infanterie Bar. de Conrad nr. 39.

Finanțele monarhiei Austro-Ungare.

Datoria monarhiei austro-ungare se urcă actualmente la aproape 20 miliarde.

Datoria generală a statului este de 5189 mil. cor. din care 1400 milioane cor. cad în sarcina Ungariei, celelalte 3789 milioane revin Austriei, în baza acordului intervenit în 1903.

Datoria austriacă este de 7516 mil. cor. cea ungară de 6650 milioane coroane. Împrumuturile au fost contractate în Franța, Anglia, Germania, Olanda și Belgia. Până acum câțiva ani cele mai multe împrumuturi fuseseră contractate în Franța, azi târgul francez fiind înehis monarhiei austro-ungare, aceasta se adresează în primul rând Germaniei.

Budgetul austriac este unificat: el conține toate veniturile și toate cheltuielile atât cele ordinare cât și cele extraordinare.

În șase ani budgetul Austriei a sporit deci cu un miliard de coroane și budgetul din 1914 este și mai mult sporit.

Cheltuielile budgetului austriac nu sunt acoperite din intrările ordinare. Pentru a acoperi deficitul din ce în ce mai considerabile, se recurge la împrumuturi. Până în 1908 excedentele erau regulate, în 1909 budgetul s'a saldat cu un deficit de 132 mil. cor., în 1910 cu aproape 100 mil. și în 1912 cu 53 mil. În 1911 și 1912 situațiunea a fost și mai mult agravată, prin cheltuielile mobilizării armatei austriace în timpul crizei în Balcani.

Printre cauzele diferite, cărora se datoresc aceste deficite ale budgetului, sarcinile militare ocupă primul loc.

Pentru a echilibra budgetul din 1913 s'a prevăzut un spor al veniturilor ordinare cu 152 milioane.

Dar nici acest spor n'a fost suficient și s'a recurs la tot felul de mijloace pentru a stabili echilibrul; între altele s'au întrebuințat 42 mil. cor. din plus-valoarea intrărilor ordinare din 1912 și s'a redus anuitatea consacrată la amortizarea datoriei, rambursând în 1913 cu 45 milioane mai puțin decât în 1912.

Dar echilibrul atât de greu stabilit a fost nimicit prin reaua situațiune financiară din departamentul căilor ferate. În intrările budgetului, căile ferate figurează cu 986 mil. cor., adică dublul produsului tuturor impozitelor directe ale imperiului.

Aceste intrări nu sporesc decât foarte încet, pe când cheltuielile cresc cu o mare repeziune. În 1913 s'au cheltuit cu 42 milioane mai mult decât în 1912 și de fapt budgetul c. f. s'a saldat cu un deficit de 70 mil. coroane, dacă ținem seamă de serviciul de dobânzi și de amortizare a capitalului investit.

Cheltuieli extraordinare pentru armată pe de o parte, deficite pe de altă parte, Austria este nevoită să recurgă mereu la noi împrumuturi. Astfel între anii 1902 și 1911, datoria a sporit cu trei miliarde, în ultimii trei ani cu un miliard, fără ca

cheltuielile extraordinare care au fost acoperite provizor prin bonuri de tezaur, să fi fost consolidate.

Din cifrele de mai sus rezultă, că situațiunea financiară a monarhiei noastre este destul de dezolată. Afla-se-va în curând și care va fi calea de a recăștiga echilibrul, sdruncinat prin politica economică adeseori irațională urmată de ceice conduc destinele monarhiei?

„Rev. Ec.”

Monetă cu chipul Mântuitorului.

În Nr. 45 din 1913 al „Foi Diecezane”, precum și în alte ziare s'a publicat, că într-o localitate din Wales, cu prilejul unor săpături s'a găsit o medalie de aramă foarte veche, care pe o față poartă icoana Mântuitorului, iar pe cealaltă inscripția »Isus Cristos mijlocitorul și Mântuitorul».

Fiind vorba de o monetă veche pe care este înfățișat Mântuitorul, imi iau voie a aduce la cunoștiința publicului cele următoare despre un alt ban vechi, care de asemenea poartă chipul lui Isus Cristos și care se află în posesiunea Ex. Sale Dlui locumareșal campestru în retr. Nicolae Cena din Mehadia.

Mai întâi voi enara ceva din istoria foarte interesantă a acestei bani.

În anul 1840 flota aliată turco-austro-ungară și engleză a bombardat orașul Saida (vechiul Sidon) din vilaețul Beirut în Siria și l'a ocupat.

Un medic militar de flotă austro-ungară între altele a cercetat și vechea mănăstire »mar Elias», care se găsește la distanță de 2 km. de Saida.

Egumenul mănăstirii zăcea greu bolnav și fețele posomorâte ale călugărilor trădau desneajerea lor — că'l vor pierde. Medicul militar fără să aștepte vre-o invitație separată, auzind, că înaltul dignitar este în primejdie, și-a oferit imediat serviciile sale.

Dumnezeu a binecuvântat opera nobilă și creștinească a medicului redând viață aceluia care abzisese de ea.

Bietul egumen nu știa cum să-i mulțumească și cu ce să-i răsplătească pentru o astfel de binefacere?

Medicul refuzase orice fel de recompensă pentru împlinirea conștiințioasă a datorinței de creștin devotat.

Egumentul însă se simțea foarte îndatorat față de acest doctor, care și-a împlinit atât de frumos iubirea de aproapele propovăduită cu atâta dragoste de Mântuitorul lumii.

L'a introdus în altarul mănăstirii și scoase dintr'un dulăpior o monetă. — »Din două din aceste monete pe cari le avem una și-o dau D-tale. Aceste monete de abia se mai găsesc în exemplare singuratic în mănăstirile cu renume din Liban.

Păstrează-o ca o amintire și fiindcă lățănează chipul Mântuitorului, să-o porca pe un talisman prețios, care te va feri de rele; iar în clipele durerii îți va răvărsa mângăeri alinătoare.

La anul 1892 în Konigsfeld, lângă Brünn, zăcea bolnav un moșneagi nimeni nu era în preajma lui. Osânda grea de a muri fără ajutor îl amenința în fiecare clipă. Sufletul i-se zbătea obosit în incheierea vremelnică — în trup. Providența divină care'l ocrotea și pe el, a voit însă altcum.

Un alt oficer din armata noastră auzind despre acest suferind, l'a cercetat imediat și pătrunzându-l mizeria acestui semen a dispus, ca lângă bolnav să stea zi și noapte câte un soldat. L'a servit cu tot ce putea. A plătit dintr'al său medic și medicamente și zilnic îl cerceta mângăindu-l cu mângăiere frățească.

Într-o zi când moșneagul s'a simțit ajuns în prag de a pași spre vecinicie, a

chemat la sine pe binelăcătorul său care făcuse așa de mult pentru el — necunoscut de nimeni.

Cu vocea slăbită și-a destăinuit secretul. A spus cine este. Printre altele a istorisit și paginile de mai sus din istoria plină de zbucium a vieții sale pribege.

»Domnule! Deoarece nu am avere, ca să vă răsplătesc câtuș de puțin binele făcut față de mine, rog pe bunul și atotputernicul Dumnezeu, la care simt că voi merge incurând — să Vă răsplătească din belșug fapta nobilă».

După o pauză, obosit și mai mult, pe șoptite a continuat:

— »Vă rog desfaceți lada din colțul odăii mele pustii și acolo în fundul ei veți găsi o punguță cu monete — pe cari le-am adunat în locurile unde am pribegit. Mai ales una... are chipul Mântuitorului... păstrați-o cu sfințenie, ca pe-o moștenire scumpă... azi simt puterea ei... Ea mi-a ajutat, ca în ultimele clipe ale vieții mele să primesc răsplata datorinței mele de creștin pe care de mult... de mult am făcut-o unui cinstit egumen... unui om străin de limbă și poate și de legea mea. I-am redat sănătatea, iar azi primesc o mângăiere atât de sfântă și neașteptată și cu atâta belșug prin și dela D-Ta — care de asemenea ești străin de limbă și poate și de legea mea».

Câteva tresăriri de gene, un oftat slab — și un capitol s'a lucheiat.

Astăzi mi le-a amintit cu multă duioșie Ex. Sa. — care singur fusese ființa ce a ținut taciunea de ceară în mâinile muribundului și care — poate singur rostise o ultimă și singură rugăciune pentru sufletul ce și-a luat zborul pe cărarea vecinicie, luminată de lumina de ceară.

Moneta, a cărei istorie am enarat-o mai sus, pare a fi foarte veche și după înfățișare foarte interesantă. Pe avers să reprezintă chipul mântuitorului binecuvântând cu dreapta, iar în stânga se pare a ține un glob, — pământul. Fața este spălăcită, cu atât mai vizibil este însă părul buclat, revărsat pe umeri.

Pe aureolă se observă urmele unor litere — probabil — ὁ ὢν — Celce este.

Pe revers este inscripția următoare:

—○○—
† IHS I S
X R I S T I S
B A S I L E I
B A P I L S
? ? ?

Primele 3 rânduri precum și ornamentica de sus sunt clare. Are mărimea unei piese de 2 cor.

Se crede, că această monetă se folosea în era perzeuțiunilor în contra creștinilor.

Dacă ne gândim la primele veacuri ale creștinismului, când s'a pornit o luptă pe viață și moarte din partea păgânismului care simțindu-și agonia a încercat cu o ultimă și desperată sforțare să înăbușe cu orice mijloace lăptirea minunată a învățărilor lui Cristos — cred, că vom găsi o dezlegare norocoasă a enigmei ce învăluie moneda noastră.

Pe vremuri, când singurul fapt că cineva își zicea sau recunoștea că este creștin sau că avea cutezanța a face mărturisire publică a credinței celei noi, — era destul ca să fi fost osândit să peară în amfiteatre, sfâșiat de fiare crude la privirea unor ochi și mai cruzi, însetați de a vedea sânge... sânge de om... dar mai ales de creștin... O! era un deliciu pentru ei, — era destul ca să fi uns cu reșină, ca apoi sara lumina trupurilor lor să se îngâne cu făclile de pe bolta senină a nemărginitului — luminând grădinile palatelor putrede de orgii, și supuși la alte multe și felurite munci ce puteau fi iscodite de mintea omenască, — atunci, pe acele vremuri de groază, minunații noștri înaintași creștini,

vor fi recurat la semne simbolice, la monete prin cari se lăceau cunoșcuți. Ar fi bine, dacă cineva ar da adevărata dezlegare acestei enigme.

Ex. Sa mai are dela medicul militar — între altele — și următoarele monete: una are pe avers chipul sântului apostol Petru cu inscripția: »San Petrus ap», iar pe revers sânt înfățișate două chei: un ban de aramă de pe timpul lui papa Pius VI; un ban bătut în ultimele 10 zece zile ale lui Ludovic XVI etc. etc.

Se știe, că Ex. Sa dispune de o colecție frumoasă și și prețioasă de monete găsite esclusiv pe teritoriul comunei noastre Mehadia, dar mai ales pe locul unde Traian și-a clădit castelul său ad Madiam pentru apărarea podului dela Severin. Ex. Sa, un pătuș cercetător al vremilor trecute, a făcut săpături pe acele locuri, unde de mult zăcnea o viață vioaie a civililor »pia fidelis Romanorum» și a scos la lumină obiecte, cari sânt mult grăitoare.

Despre această colecție, precum și despre activitatea Ex. Sale ca cercetător iscusit, a cărui muncă culminează în opul care se află în lucrare, »Monografia comunei Mehadia» din vremurile cele mai vechi și până în ziua de astăzi, un op care va cuprinde păreriile unui militar cu privire la viața militară a părinților noștri, — desigur că se vor face comunicări și relatări științifice și cu greutate din partea celor probați în materii istorice.

Noi îi dorim din suflet, ca bunul Dumnezeu să-i lungească firul vieții spre a încheia cu succes opera începută pe atâtea terene, cari duc neamul și biserica noastră la o treaptă mai înaltă de dezvoltare, prin ce va ajunge cu un ceas mai curând la realizarea visului care ne frământă de veacuri!!

I. C. B.

F. Diec.

Femeea în viața socială.

Încă din primele întocmiri ale vieții omenesci, femeea și-a avut rolul său influențator în viața socială, omenească. Este inutil a crede, că progresul social nu atârână azi în mare parte de activitatea femeii ca împreună muncitoare cu alți factori de seamă cari conduc destinele popoarelor. Marea societate omenească am putea să ni-o închipuim asemenea unui arbore puternic ale cărui ramuri ar reprezenta pe femeie. Femeea a avut totdeauna un rol netăgăduit de important în educațiune și în politică. Mai cu seamă în educațiune, ea poate fi o stea lucitoare în mijlocul semenilor săi, o stea care să dea directive la generații întregi făcându-le tericite și tot ea poate să fie ruinătoarea multor mii de suflete. Femeea prin însușirea ei de a crește neamul omenesc, trebuie privită prin caleidoscopul deosebitei stime și considerațiuni. Ceeace este lutul în mâna olarului, aceea este sufletul copilului dat în îngrijirea femeii. Poeții pot divinisa ființe, pot mișca masele populațiunii în cutare direcție, dar suflete blânde și inimi iubitoare de neam și de țară numai mamele pot crea. »Femeea crește neamul omenesc cu mai mult succes decât oricare alt institutor. Barbatul este creierul propriei sale spețe, dar femeea este inima ei; acela este mintea speței, iar ea sentimentul; acela este puterea ei, aceasta este grația, podoba, deliciul ei» — zice Smiles.

Școala cea dintâiu este familia. În acest mic sanctuar se decern și se desvolată caracterele omenesci. Ceeace este căldura și umezeala pentru plante, aceea este mama pentru familia sa. Mama este educatorul suveran în familie. Ceeace poate face o mamă pentru creșterea copiilor săi, nu este în stare a o face o sută de învățători, având aici în vedere bunele pi-

duiri și bunele moravuri pe cari le poate da și transplanta o mamă bună. Femeia nu trebuie privită numai ca un *decor* al societății, ci trebuie considerată ca purtătoarea sceptorului bunelor moravuri cari trebuiesc transplantate în omenime. În și-rurile cugetătorilor este astăzi înrădăcinată credința, că toți generoșii și moralisții trebuie să fi avut mame bune, evlavioase. Fericirea familiilor nu să întemeiază pe multe avuții materiale, cât mai mult pe raporturile și relațiunile armonice dintre soți. Când familia nu-și împlinește misiunea sa educativă, atunci și școala este stângenică în progresul său. Învățătorul în atari cazuri trebuie să depună o muncă îndoită pentru a putea repara ceea ce neglijă și întrelasă aceasta. Bunăstarea familiilor, societăților și statelor chiar depinde în mare măsură de activitatea binefăcătoare a femeilor. Dar pe cât de mari sunt faloasele pe cari le pot aduce femeile — mame societății omenesti. pe atât de mare poate fi și răul ce îl pot cauza femeile societății omenesti. Să ne mărginim numai a remarca influința dezastruoasă ce o pot exercita femeile cu moravuri ușoare asupra moralității tinerelor generațiuni. O femeie cu caracterul stricat sau spălăcit poate sădi în inima fiilor săi sentimente ce duc până la însălbătăcire ori totală corupție. Tot asemenea influința femeilor în politică, bună sau rea, adeseori seceră succese neașteptate. Cum iubirea este măsura sufletului omenesc, și cum în iubire individul e mai sincer, mai franc, mai adevărat, ca în alte momente ale vieții omenirea caută să surprindă pe marii bărbați în mijlocul frământărilor și luptelor acestui sentiment, nădăjduind astfel, că slăbiciunea lor, mai curând sau mai târziu — va apărea. Grație femeilor, cochetăria lor atotputernicia sentimentalismului lor, întunecă uneori sentimentul datoriei care trebuie să fie mai presus, de orice alte preocupări în viața politică, socială. În conglăsurire cu aceasta un om celebru, un sfânt și pios eclesastic cu numele Fénelon vorbind despre influința femeilor în viața socială și politică zice: » *Oamenii cari au toată autoritatea în lume, nu pot prin hotărârile lor să stabilească nici o schimbare în bine dacă femeile nu-i ajută să le execute.* » Așadar femeile joacă un rol destul de însemnat în viața socială. Depinde numai ca voința și inclinările lor să fie îndreptate în spre a săvârși binele. În educațiune nici bărbații nu pot aduce mai mari toloase ca femeia și mai ales femeia-mamă. De aceea femeia română are chemare stăntă în exercitarea și întărirea bunelor moravuri în generațiile tinere. În atmosfera socială plutesc microbii corupției și demoralizării și acești microbi trebuiesc stârpiți din partea femeilor, căroră le zace la inimă progresul public.

Argus.

Expoziția de vite din Rodu.

A 23 expoziție de vite de prăsilă, organizată Marți la 9 Iunie n. 1914 (a 3-a zi de Rosalii) în trunțașă comună Rodu, a adaus o nouă verigă la lanțul lung al vrednicilor Reuniunii române agricole sibieni și în același timp ea a fost cel mai potrivit prilej de a ne convinge despre înaintarea ce o face poporațiunea noastră din partea locului, pe terenul cultivării raționale a vitelor. Expoziția a fost prezidată de viceprezidentul Reuniunii dl Ioan Chirca, primnotar în Săliște, asistat de secretarul Vic. Tordășianu și de cassarul Romul Perian, cărora li s'a făcut primire deamă.

Expoziția s'a ținut pe locul de lângă grajdul taurilor comunali, care, din acest

prilej, avea înfățișarea unui adevărat târg de vite, cari de cari mai frumoase și mai bine îngrijite, Pentru aranjamentul preste tot al expoziției și în deosebi pentru gruparea potrivită a vitelor expuse, lauda revine comitetului aranjator local în frunte cu notarul Dionisie Iuga și cu primarul Ioan Ribu, cari, ajutați de parohul și de învățătorii, au făcut tot ce le-a stat în putință ca scopul legat de expoziție să se realizeze.

Înainte de începerea lucrărilor expoziției, juriul, la ora 11 a. m., s'a întrunit în ședință și, după ce s'a constatat, că dnii protopretori P. Drăgits din Săliște și Dr. Arnold Bruckner din Mercurea, reținuți de afacerile oficiului, nu au putut lua parte juriul, s'a întregit la locurile vacante cu dnii Tiborcz Elemé, inspector r. economic. cum și cu mai mulți frunțași din Rodu, Dobârca, Poiana, Apoldul mare și Apoldul român, și în urmă s'a constituit proclamând președinte al juriului pe dl viceprez. I. Chirca, ear de raportor pe secretarul Tordășianu.

Din lista generală s'a constatat, că numărul exponenților e de 107, cu 120 capete de vite expuse. Din 107 exponenți 80 au fost din Rodu, 10 din Poiana, 9 din Dobârca 5 din Apoldul mare și 3 din Apoldul român. Comuna Jina, admisă și ea cu vitele la expoziție. a scuzat neparticiparea cu laptul, că vitele din comună au fost mânate la pășunea din munte. Vitele expuse au aparținut rassei »Pinzgau«, cea mai mare parte încrucișare cu rassa ardeleană un număr disparent de rassa »Pinzgau« curată și de rassa Simenthal.

Imprejurarea, că materialul expus a fost aproape în total neexcepțional, a îngreunat peste măsură lucrările și astfel a-nevoioase ale juriului. Servicii prețioase au adus în aceasta lucrare dnii Mihály Arpád reprezentantului comisiei economice comitatense, Reisinger P., veterinar cercual și Tiborcz Elemér, inspector econ. Pe la orele 2 d. a., și înainte de a se compune lista premiilor, juriul a scos din șirul vitelor expuse 10 vaci, 10 junice și 10 vițele, pe cari comparându-le întreolaltă, a stabilit pe cele cu întâietate la decernarea premiilor. Față în față cu cele mai frumoase vite, dl Chirca a tractat despre însușirile pe cari trebuie să le intrunească vitele bune de muncă cele bune de prăsilă, cele potrivite pentru lapte și cele pentru îngrășat scoțând în același timp la iveală scăderile de cari trebuie să ne ferim dar pe care ai noștri le cam nesocotesc. Exponerile și clare și instructive și interesante ale dlui Chirca, au fost urmărite cu cea mai mare băgare de seamă.

După orele 3 d. a., dl Chirca, în ființa de față a exponenților, a membrilor din juriu și din comitetul aranjator, și-a dezvoltat conferința despre însemnătatea și foloasele lăptăriilor. D-sa face istoricul dezvoltării lăptăriilor și în legătură cu ele, al dezvoltării culturii raționale a vitelor, cari sunt condiționate de soiul bun al vitelor, de hrana și îngrijirea ce li se dă. Ajuns la unica lăptărie românească, ce o avem, la cea din Săliște, scoate în relief meritele ce și le-a câștigat în jurul acestei lăptării dl protopretor P. Drăgits, totodată membru în comitetul Reuniunii noastre agricole. Vizând la îmbunătățirile introduse în gospodăria economilor de vite din Săliște dela întărirea lăptăriei încoace, dl Chirca stăruie asupra untului excelent ce se produce la lăptăria din Săliște, unde se întrebunțează peste 120 mii litri lapte anual, și încheie cu apelul cald, adresat economilor noștri de vite, de a alcătui cât mai numeroase lăptării.

Urmând distribuția premiilor, raportul juriului, dl Tordășianu arată greu-

tățile întimpinate de juriu, din cauza materialului bun, ce a fost expus, la stabilirea listei premiilor, și, cerând iertare pentru eventuala nedreptate, ce li s'ar fi făcut u-nora, fără voia intenționată a juriului, — cetește pe rând pe cei premiați, cari își ridică premiile revenite. Din această dare de samă am aflat, că dl inspector Tiborcz a destinat, din mijloacele ce-i stau la dispoziție, 20 cor. pentru harnicul îngrijitor al taurilor comunali din Rodu, iar Reuniunea a dat 2 premii în valoare de 10 cor. și 20 cor. pentru taurii expuși de comuna Rodu și Poiana; 29 premii, în valoare totală de 160 cor., pentru vaci, 7 premii, în valoare totală de 45 cor., pentru junice și 4 premii, în valoare totală de 23 cor., pentru vițele. S'au împărțit așa dar în total 258 cor. de Reuniune și 20 cor. de inspectorat, rămânând a se adauge, din suma de 300 cor. destinată de Reuniune, prisosul de 42 cor. la fondul expozițiilor.

Cătră orele 4 d. a. ne-am găsit și surtucarii și mulți țărani la masa lungă din sala spațioasă a școlii, unde s'au ținut vorbiri însuflețite pentru toți muncitorii și binevoitorii țăranelui român.

Neghină.

Cronică.

Secerișul în anul 1914. În Statele Unite din America de nord și în Canada a început secerișul. După știrile de până acum aceste ținuturi vor avea anul acesta un seceriș strălucit, care va întrece pe cel din anul trecut. Din Rusia încă nu sunt știri pozitive. Franța și Italia vor avea o recoltă de grâu mijlocie, iar Germania mai slabă decât în anul trecut. România, care mai dispune încă de însemnate cantități de grâu din anul trecut, va avea anul acesta o recoltă mai slabă. În Austro-Ungaria se așteaptă o calitate și cantitate o recoltă mai bună ca în anul trecut. În urma calității celei rele, mult grâu din anul 1913 s'a folosit ca nutreț pentru vite. Din această cauză în ultimele luni s'a importat în monarhie cam 4 mil. măji metrice de grâu.

Cel mai scump ziar din lume va fi la tot cazul »Bulletin de l'Agriculture«, editat de ministerul agriculturii din Belgia. Căci într-o ședință mai recentă a camerei belgiene, un deputat făcând o interpelație în chestia oficiului ministerului de război, ministrul acestui departament a declarat că ediția tranzeză a foii are: patru; iar cea flamandă: doi abonați. Împărțind așadar spe-sele editării de 7227 franci cu numărul abonațiilor, ar veni pe fiecare abonat cam 1200 și ceva de franci.

Norocul vândut. Un muncitor și-a vândut în luna Martie losul său. Zilele trecute a câștigat cumpărătorul acestui los un câștig de 8000 coroane, din care a dat muncitorului numai 50 cor. Aceasta într'atăta l'a amărât pe muncitor, încât s'a dus în pădure și s'a spânzurat.

Și-a ucis fetița pentru 4 fileri. Un om și-a trimes fetița să cumpere de 4 fileri sare. Pe drum micuța a vărsat sarea, pentru ce bestialul tată a bătut-o așa de îngrozitor, încât fetița a murit încă în ziua aceea. Brutalul tată a fost deținut.

Fapta înfiorătoare a unei femei. Muerea Gacea Stana din Bosnia în lipsa bărbatului dus la America s'a lăsat amăgită de aleșuirile deavolului și s'a dat destrăbălărilor. Pe urma vieții destrăbate a născut un copil. Dar cruda femeie voind să scape de rușinea oamenilor, a tăiat copilul în bucăți și l'a dat să-l mănânce câni. Fapta ticăloasei femei a fost descoperită de jandarmi cari au dus-o numai decăt.

Dare nouă. În multe state europene se vorbește despre introducerea dării pe burlaci. În Africa se pregătește tocmai contrarul, și adică: introducerea dării pentru cei însurați cu mai multe femei. Planul este al belgienilor, cari voesc să-l introducă în ținutul din Congo. Instituția dărilor este de altfel bine cunoscută și negrilor din Africa, cari în Congo plătesc dare de cap până la 20 de coroane. În considerare că venitul acestei dări nu este de ajuns pentru acoperirea cheltuielilor cu administrarea coloniei, se face încercarea de a se pune dare pe poligami. Această dare este înregistrată sub titlul de »dare de lux«, și nu poate să fie mai mare de 20 coroane pentru un harem. Plătind suma stabilită, un negru din Congo poate să-și țină orice număr de soții. După rapoartele ziarelor din Belgia, noua »dare de lux« promise să aducă venit considerabile statului.

Condamnare la moarte pentru corupție. Pentru a pune capăt corupției generale din sinul oficialilor, republica chineză a adus o lege conform căreia orice ofician, care se va lăsa corupt în dauna interesului public, cu o sumă de bani care întrece 25 mii de cor. va fi condamnat la moarte, iar ceice se vor lăsa corupți, fără păgubirea intereselor publice, cu mai mult de 500 cor. vor fi exilați pe viață. Iată un exemplu bun, care fără supărare fie spus poate fi urmat și de alte state tot atât de chineze în ce privește corupția.

Un pom minunat. În Brazilia (America de sud) crește un palmier numit »carnefele«, care trece de cel mai miraculos pom din lume. Din rădăcinile lui se prepară o medicină, care are acelaș efect ca sarsaparilla; din celelalte părți ale pomului se face vin și oțăt, se scoate un pai pentru pălării, mățuri, coșuri etc.; rodul pomului se folosește pentru îngrășarea vitelor, trunchiul pomului este ușor și totuși foarte rezistent și se tolosește la zidiri, din partea de sus a trunchiului se prepară instrumente muzicale, pompe ș. a., din acelaș pom se prepară un fel de zaccharin și întărele și se extrage o sare și un alcaloid, care se întrebunțează la fabricarea săpunului.

S-a îngropat de viu. Un caz, unic în felul său, se anunță din Roma: Acum trei săptămâni fusese petrecută la locul de vecinică odihnă o femeie din Porto D'Anzio, mama antreprenorului de zidiri Ciolfi. După înmormântare, fiul ei dispăruse fără să se știe ceva despre dânsul. A fost căutat în toate părțile dar în zadar. În cele din urmă toți s-au împăcat cu gândul că Ciolfi va fi căzut victima vreunei crime, până când alaltăieri s'a descoperit misterul dispariției. Mireasa lui o fată frumoasă și bogată, s-a prezentat alaltăieri la poliție, unde a declarat că peste noapte avnsese un vis grozav: și-a văzut mirele ei alătura de sicriul mamei sale, în cripta familiară. Plângând și frângându-și mânilor, fata a început să roage pe comisarul de poliție ca să deschidă mormântul, până când acesta a rămas înduplecat de rugămințele ei. S-a ordonat deschiderea cripei și — minune — visul miresei se adevărase: Ciolfi zăcea mort pe fundul cripei între sicriile mamei și tatălui său. După înmormântarea mamei sale nenorocitul antreprenor rămăsese în criptă unde după ce și-a făcut perină din balton, s'a așezat între sicrie cu fața în sus și cu mâinile încrucișate pe piept și-a așteptat în liniște moartea. Murise cu un surris pe cuze.

Sborul peste Atlantic. Dacă sunt adevărate știrile ce vin din New-York, atunci nu peste mult, peste vre-o câteva săptămâni, vom admira un nou succes al aviației. E vorba de locotenentul Porte, care se pregătește să treacă oceanul Atlantic în sbor, plecând din America în Europa. În vederea acestui îndrăzneț zbor, Porte a început deja să tacă diferite probe și încercări, așa că după cât se pare, e firm decis să treacă, cel dintâi oceanul

